

La formació dels jugadors de futbol d'alta competició des de la perspectiva dels coordinadors de planter

The Training of High-Level Competition Football Players from the Perspective of Academy Coordinators

CLARA ISABEL PAZO HARO
PEDRO SÁENZ-LÓPEZ BUÑUEL

Facultat de Ciències de l'Educació
Universidad de Huelva

LUIS FRADUA URIONDO

Facultat de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport
Universidad de Granada

ANTÓNIO JOSÉ BARATA FIGUEIREDO
MANUEL JOÃO COELHO E SILVA

Faculdade de Ciências do Desporto e Educação Física
Universidade de Coimbra

Autora per a la correspondència

Clara Isabel Pazo Haro
clara.pazo@uhu.es

Resum

S'han fet molts esforços per identificar el talent esportiu. Cal considerar el terme talent com les qualitats extraordinàries que té un individu, les quals poden ser degudes a la genètica i, sobretot, al resultat final d'un entrenament sistemàtic. I per això mateix la formació es presenta com el màxim exponent per al desenvolupament d'aquest talent. En aquest estudi s'intenta comprovar quines són les claus fonamentals per aconseguir arribar a l'èxit, així com el treball dut a terme en diferents clubs, segons set coordinadors, pertanyents als planters més importants d'Espanya. Aquesta investigació és qualitativa i utilitza l'entrevista com a instrument de mesura. Les dades s'han analitzat per mitjà del programa MAXQDA2007 i s'ha demostrat que l'entorn que envolta el jugador, la tècnica, la tàctica i el que és psicològic individual són les dimensions fonamentals per a la formació dels joves jugadors de futbol.

Paraules clau: futbol, talent, formació, psicosocial

Abstract

The Training of High-Level Competition Football Players from the Perspective of Academy Coordinators

Many efforts are made to identify sporting talent, where the term 'talent' means the extraordinary qualities that an individual has, which may be due to genetics, and above all the final outcome of systematic training. Hence training is presented as the prime model for the development of that talent. In this study we look at what the essential elements in achieving success are together with the work carried out at different clubs, according to 7 coordinators belonging to the most important academies in Spain. This research is qualitative, using interviews as its measurement tool. The data were analyzed using the MAXQDA2007 program, showing that the environment surrounding the player, technique, tactics and individual psychology are the critical aspects in the training of young football players.

Keywords: football, talent, training, psychosocial

Introducció

Cada vegada és més gran l'obsessió per aconseguir el major nombre de futbolistes de gran nivell, entenent la identificació del talent com el principi de la formació de jugadors.

En la línia d'investigació quantitativa, existeixen nombrosos estudis sobre la detecció basats en aspectes antropomètrics: l'estudi de les gimnastes d'elit espanyoles (Iruñia et al., 2009), el dels joves d'handbol (Mohamed et al., 2009), el dels futbolistes adolescents d'elit (Ramos & Taborda, 2001) o l'estudi de Malina et al. (2000) de jugadors d'entre onze i setze anys. Reilly, Bangsbo i Franks (2000) conclouen en la seva investigació que el desenvolupament de les habilitats tècniques i tàctiques té més rellevància que els aspectes antropomètrics i fisiològics. Segons Williams i Hodges (2005), s'ha donat més importància a les investigacions biomèdiques que a les ciències socials, a les del comportament i a les d'aprenentatge, però aquestes no arribaven a assegurar-ne l'èxit a causa de la influència d'altres factors.

Seguint la línia qualitativa, s'enquadren els que consideren les ciències socials com les més influents dins la formació del jugador expert, sense tenir en tanta consideració els aspectes biomèdics. Aquestes investigacions són, per exemple, la pràctica deliberada, com l'anomena Ericsson (2007), o el treball planificat, de Helsen, Hodges, Van Winckel i Starkes (2000).

D'altra banda, seguint Baker i Davids (2007), el talent es deu a dues causes diferenciades: a aspectes genètics i/o a la pràctica deliberada per a l'adquisició de l'expert.

Ericsson (2007) afirma que alguns investigadors atribueixen el rendiment en elit a allò genètic, però no ofereixen dades específiques sobre l'activació dels gens que condueixen a l'èxit esportiu dins unes referències fisiològiques i anatòmiques. I tampoc no han identificat els gens que són els causants del talent innat. Per això, les característiques dels esportistes d'elit es deuen a adaptacions del nostre organisme a l'entrenament. Klissouras, Geladas i Koskolou (2007) assenyalen que les diferències individuals en les habilitats funcionals, característiques morfològiques, atributs motors i personalitat associades amb el rendiment esportiu estan essencialment condicionades per la genètica, encara que no descarten una influència ambiental.

Aquestes dues tendències no són exclusives, ja que existeixen altres autors com Lorenzo (2006), González

(2004), Coté, Baker i Abernethy (2003) que destaquen que és un compendi d'ambdós allò que fa que s'aconsegueixi l'èxit. Seguint Lorenzo (2006), creiem que el talent es desenvolupa de manera multifactorial, compensant el desavantatge d'un aspecte amb un altre.

En resum, nosaltres afrontarem aquest estudi des del punt de vista holístic i qualitatiu, perquè creiem que és la millor manera d'explicar les claus en la formació de talents. Diversos autors assenyalen les claus per a la detecció del talent esportiu: Williams i Reilly (2000), físic, fisiològic, psicològic, cognitiu i sociològic; Sánchez (2002), capacitat d'aprenentatge, entorn social i esportiu, entrenadors, oportunitats, plantejar-se objectius, autoconfiança i sort; Lorenzo (2006), quantitat i qualitat de l'entrenament, entrenadors, família, competició, efecte relatiu de l'edat i factors contextuals. Aquest estudi es basa en la classificació de Sáenz-López et al. (2006), que té com a factors el context, el psicològic individual i el col·lectiu, la tècnica, la tàctica, la condició física i les dades antropomètriques.

D'aquesta manera, el nostre treball té com a objectiu determinar la importància dels diferents factors i els seus aspectes clau amb relació a la formació dels jugadors que arriben a l'elit, i analitzar el treball dins els clubs espanyols més importants segons els seus coordinadors.

Metodologia

Aquesta investigació s'emmarca dins el paradigma natural o interpretatiu, utilitzant la metodologia qualitativa, igual que l'estudi de Holt i Mitchell (2006) sobre futbolistes anglesos.

Mostra

La nostra mostra va ser constituïda per set coordinadors de futbol base, dels clubs d'elit que més jugadors van aportar a la selecció espanyola de futbol entre les temporades 2000-01 i 2005-06. El total d'equips analitzats en aquest període és de quaranta-nou i s'han seleccionat aquells que han format més de tres jugadors internacionals en aquest període: Futbol Club Barcelona, Real Madrid Club de Fútbol, Sevilla Fútbol Club, Athletic Club, Real Betis Balompié, Real Sociedad i Real Club Deportivo Espanyol de Barcelona. Tots els coordinadors coneixen la pràctica del joc i tenen experiència en la tasca de coordinador de planter (de dos a trenta-un anys) (*taula 1*).

Clubs	Experiència
Real Madrid Club Fútbol	7 anys com a coordinador. Experiència com a tècnic i preparador físic.
Real Betis Balompíe	2 anys com a coordinador, 14 com a entrenador i 21 com a esportista en el club.
Sevilla Fútbol Club	20 anys com a coordinador i 16 com a jugador.
R.C.D. Espanyol de Barcelona	16 anys com a coordinador i 4 d'entrenador.
Real Sociedad	4 mesos com a coordinador, 10 anys com a seleccionador i director tècnic de selecció i 4 en el futbol base del club.
Athletic Club	2 anys com a coordinador, també entrenador i jugador del club.
Futbol Club Barcelona	31 anys com a coordinador, 2 anys com a director tècnic.

Taula 1

Perfil dels coordinadors seleccionats

Instrument

L'instrument utilitzat és l'entrevista, emmarcada en les semiestructurades, com l'anomena Patton (2002). Després d'elaborar-ne un primer esborrany, es va enviar a quatre experts perquè el validessin i fessin les modificacions pertinents. Aquests experts són professors d'universitat, doctors, entrenadors de diferents esports i especialistes en la temàtica. Posteriorment es van fer entrevistes pilot per comprovar-ne l'instrument i fer les últimes modificacions.

L'entrevista s'estructurava de la manera següent. Un apartat que feia referència a la importància de cada dimensió respecte de la resta, un altre girava entorn al coneixement del factor o factors més importants dins aquest aspecte, i per últim la manera de portar-la a la pràctica, és a dir, el treball realitzat. A l'hora d'elaborar les entrevistes, hem tingut en compte algunes recomanacions extretes del llibre de Goetz i LeCompte (1988), com no fer preguntes inductores que revelin les respostes; tampoc preguntes precedides de l'interrogatiu *per què*, ja que són ambigües, massa abstractes i sempre presuposen alguna cosa, i fer preguntes amb els interrogatius qui, què, quan, on i com, perquè l'entrevista tingui qüestions exploratòries que en verifiquin la seva eficàcia.

Anàlisi de les dades

El registre de les entrevistes es va fer per mitjà de MP3, sempre amb el consentiment de l'entrevistat i assegurant-li'n l'anonimat, i després es van

transcriure per ser codificades. Els codis són abreviatures de paraules aplicats a un segment de text per poder classificar-ho (Miles & Huberman, 1984). Per a la confecció de la taula de codis, es van establir vuit dimensions: context social (entorn fora del que és esportiu), context esportiu (entorn futbolístic), psicològic individual (conducta pròpia del jugador), psicològic col·lectiu (conducta en relació amb la resta), tècnica (execució correcta), tàctica (solució adequada a un problema del joc), condició física (capacitats físiques bàsiques i coordinatives) i antropometria (dimensió corporal). Tota aquesta taxonomia ha sorgit de la revisió bibliogràfica realitzada per poder abordar cada dimensió, i d'estudis i experiències anteriors com la de bàsquet, de Sáenz-López, Ibáñez, Giménez, Sierra i Sánchez (2005), o de futbol, de Williams i Reilly (2000) i Vaeyens (2007).

Moreno et al. (2002) recomanen que aquest procés el portin a terme diversos codificadors, per tal d'obtenir un coeficient de fiabilitat del 80 %. El nostre grup de codificadors, el formaven cinc membres amb experiència en codificacions i en investigació qualitativa, essent cada entrevista revisada per dos d'ells, en què s'obtingué un 83,7 %. Aquest valor s'obté a partir de la fórmula corresponent a l'índex de percentatge d'acord indicada per Bijou, Peterson i Ault (1968), citats per Anguera (1988, p. 95).

$$\text{Índex de percentatge d'acord} = \frac{\text{Nombre d'interval·ls d'acord}}{\text{Nombre d'interval·ls d'acord} + \text{Nombre d'interval·ls de desacord}} \times 100$$

Posteriorment, aquestes dades es van introduir en el programa MAXQDA2, que facilita l'anàlisi qualitativa. Aquest programa permet ordenar les dades en els codis assignats, així com la freqüència d'aquests per a l'elaboració dels resultats que presentem a continuació.

Resultats i discussió

La importància que els coordinadors li donen a cada dimensió en la formació del jove jugador de futbol, l'exposem en la *taula 2*.

Observem que tots els coordinadors opinen que el context social, el context esportiu, la dimensió psicològica individual, la tècnica i la tàctica són claus. Mentre que els aspectes psicològics col·lectius tenen poca importància per a cinc d'ells.

A continuació i seguint aquest ordre, desenvolupem cada una de les dimensions, tenint en compte el següent: la seva importància respecte de la resta, els codis clau en la formació de l'esportista i la manera de millorar d'aquests.

Context social

Tots els coordinadors manifesten que un entorn social estable afavoreix que el jugador arribi a la màxima categoria.

La *família* dels jugadors és el codi que més influència ha tingut dins l'entorn social, en què destaquen els pares, igual que opinen Gibson (2002), Harald (2006), Holt i Mitchell (2006). Els *amics* i l'*educació* són dos codis que han estat esmentats per tots els coordinadors, però tan sols han estat clau per a dos. L'educació no tan sols és important per arribar-hi, sinó també per mantenir-se en l'elit. Gairebé tots els coordinadors consideren que els *mitjans de comunicació* són un factor negatiu, i que poden ser la causa del fracàs d'alguns esportistes, segons dos d'ells. Els coordinadors parlen dels *estudis* com a aspectes necessaris per guanyar-se la vida, si no arriben a ser futbolistes; un el destaca com a clau. Quatre consideren que la *parella* estable és aconsellable per a l'equilibri emocional dels jugadors, encara que un altre creu que tenir parella pot ser la causa de l'abandonament futbolístic.

Per al control del context social, tots els coordinadors creuen que els pares no han d'entrar en les decisions esportives, però dos d'ells els fan participants en

Dimensió	Clau	Neutra	No clau
Context social	7	0	0
Context esportiu	7	0	0
Psicològica individual	7	0	0
Tècnica	7	0	0
Tàctica	7	0	0
Condicció física	4	1	2
Dades antropomètriques	2	2	4
Psicològics col·lectius	1	1	5

Taula 2

Importància de les dimensions segons els coordinadors

la formació, mentre que uns altres dos opinen que és millor que no hi intervenguin. Quatre coordinadors creuen que el psicòleg és l'encarregat d'orientar i millorar l'entorn social de l'esportista. A més, cinc clubs afavoreixen els estudis, amb tècniques d'estudi i aules específiques.

Context esportiu

El context esportiu és clau per a la formació dels jugadors, segons tots els coordinadors. Encara que dos creguin que és més important l'aspecte social, perquè es on passen més hores els esportistes, i el seu suport és vital perquè rendeixin en allò esportiu.

El codi destacat per tots els coordinadors és el treball de *planter*. Les *oportunitats* o *sort* són claus per a cinc coordinadors, i cal estar preparat per no desapropiar-les, com indica un d'ells. Aquest concepte de sort pot ser degut al fet que els coordinadors, en ocasions, no aconsegueixen donar explicacions objectives de l'èxit futbolístic, i denominen fortuïts els factors que els propicien. Tots els coordinadors anomenen els *entrenadors* durant les entrevistes, i en són la clau durant la formació per a cinc d'ells. Tots opinen que han de tenir una bona preparació i anteposar els seus interessos als del club, excepte un, que pensa que ha de buscar, també, la seva sortida professional. Per a Vanfraeche-Raway (2005), l'entrenador és fonamental i ha d'incidir en l'aspecte sociopsicològic de l'esportista. Set coordinadors esmenten el *talent*, i quatre d'ells el consideren clau, un creu que no i un altre pensa que també

depèn d'altres factors. La *cura del cos* és molt important per no disminuir el rendiment, i en opinió de tots els coordinadors cal rebutjar els hàbits perniciosos (Holt & Mitchell, 2006). Dos d'ells creuen que les lesions són la causa de fracassos esportius. El *preparador físic* és clau per a un coordinador dels set que l'anomenen. Per a la majoria en edats de benjamí i aleví la seva feina no és necessària, però a partir d'infantils es fa fonamental. El *representant* és mencionat negativament per quatre coordinadors, i per a un d'ells la seva influència és la més important a partir dels disset o divuit anys. Els altres tècnics que intervenen en la formació del jugador no són decisius segons els coordinadors, però el psicòleg ha estat esmentat per tots ells; el coordinador, per sis, i el metge, per quatre.

El control del context esportiu és diferent en cada club. En el del primer coordinador (C1), les reunions amb els entrenadors són diàries i per això tenen una sala habilitada per a això, mentre que en el club del segon (C2), es reuneixen una vegada al mes. En el club del tercer coordinador (C3), tenen quatre àrees: tècnica, física, mèdica i psicològica. En el del quart (C4), s'estructura el treball de formació en el DEPI, departament de planificació i investigació. L'estructura del club del coordinador setè (C7) es divideix de la següent manera: dels setze anys per sota (formació), i a partir dels setze (rendiment).

Tècnica

La dimensió tècnica segons els coordinadors entrevistats ocuparia el tercer lloc en importància darrere els contextos, a causa del fet que alguns coordinadors els donen una mica més d'importància. I pràcticament té la mateixa consideració que la tàctica, perquè un coordinador li dóna la màxima rellevància a la tècnica, un altre la prioritza en la selecció de jugadors i dos creuen que, al principi, el seu desenvolupament s'ha d'anteposar al tàctic.

Les *habilitats ofensives amb pilota* són esmentades com a clau per tots els coordinadors, enfront d'un sol coordinador que també esmenta les habilitats defensives.

El *control* és el mitjà tècnic esmentat per tots els coordinadors com a fonamental per al futbolista, seguit de la *passada*, destacada per quatre. El *cop amb el cap* i el *driblatge* són esmentats per tres coordinadors, tot i que el primer com a clau en dues ocasions i

el segon, en una. El *cop amb el peu* només és esmentat per dos jugadors, per a un dels quals és imprescindible.

Tots consideren que és important fer un treball tècnic, tàctic i de condició física per formar el jugador, tot i que dos d'ells adverteixen que primer cal fer el treball tècnic i després el tàctic i físic. La resta opina que s'ha d'integrar des del principi, i només en excepcions s'ha de fer un treball exclusiu tècnic. Tots els coordinadors, excepte un, creuen que el millor són els exercicis en situacions reduïdes. Això té el suport de Vaeyens (2007), que afirma que les preses de decisions són molt importants, i els entrenadors les han d'integrar dins les sessions d'entrenament. Reilly (2005) també afirma que és bàsic desenvolupar els exercicis amb pilota, integrats amb estímuls fisiològics, en situacions reduïdes, encara que en ocasions pot ser necessari un treball específic de condició física. Williams i Hodges (2005) creuen en el desenvolupament d'habilitats basades en la resolució de problemes.

Tàctica

Aquesta dimensió és clau per a tots els coordinadors, a més per a un és la més important, però no la dissocia de la tècnica, atorgant-li, per tant, la mateixa consideració.

En la mateixa línia que Reilly, Williams, Nevil i Franks (2000), hem comprovat que cinc coordinadors afirmen que la *presa de decisió* és una de les claus en la formació, la qual tots la destaquen. La *percepció* és mencionada com a essencial per dos coordinadors, com opina Williams (2000), tot i que el sistema de joc i la defensa en línia tenen una major freqüència. I, per últim, un coordinador anomena com a clau un grup d'habilitats tàctiques que són: les *habilitats ofensives* en general, el *desplaçament*, el *bloatge*, la *interceptació*, el *desmarcament*, els *sistemes* i l'*anticipació*.

Gairebé tots els coordinadors confien en un treball integrat entre la tècnica i la tàctica, a través de situacions reduïdes. Eccles (2006) conclou el seu estudi afirmant que els esportistes experts tenen estratègies que disminueixen el temps de processament de la informació en la pràctica, i se centren en l'execució. És a dir, s'adapten més ràpidament a l'ambient, donant-li més rapidesa al joc, tan necessària en el futbol actual.

Psicològica individual

Tots els coordinadors pensen que la dimensió psicològica individual és fonamental per aconseguir l'èxit esportiu. Però en concret per a dos coordinadors és una mica més important la tàctica.

Dins els aspectes claus, per a Holt i Mitchell (2006) els jugadors que no arriben a l'elit mancaven de constància, gratificació immediata, autoconfiança, planificació estratègica de la seva carrera i suport tangible parental. En la nostra investigació destaca l'*equilibri emocional* esmentat com a fonamental per cinc dels set coordinadors que l'al·ludeixen. L'*autoconfiança* i la *constància* són qualificades com a essencials per quatre coordinadors (Helsen, Hodges, Van Winckel, & Starkes, 2000), mentre que la *motivació* (Martínez et al., 2008), *facultat per competir* i *capacitat d'aprenentatge* són claus per a tres d'ells, encara que hi hagi més coordinadors que les anomenin. La capacitat de treball i la motivació, que poden ser degudes a la genètica, són les claus per implicar-se en la pràctica deliberada i aconseguir ser expert, segons Ericsson (2007). La *pressió*, entesa com la capacitat de superar les adversitats externes durant el partit, és clau per a dos coordinadors, com la humilitat. La *disciplina* i la *concentració* són anomenades per tres entrevistats, i considerades com a fonamentals per a un. Com també *ser extrovertit*, la *fortalesa mental* i la *presa d'iniciatives*, que a més són esmentats per dos coordinadors. Per últim, el *nivell d'activació* és assenyalat com a primordial en la formació del jove jugador per un coordinador, qualitat que també destaca Janelle i Hillman (2003).

El treball d'aquesta dimensió en el procés de formació, la duen a terme els psicòlegs indirectament per mitjà dels entrenadors, en els clubs de cinc coordinadors, i només en tres d'aquests, a més, tracten el tema esportiu directament amb els jugadors.

Condicció física

Després del grup de les dimensions més importants, es troba la condició física, que és destacada com a clau per quatre coordinadors, dos pensen que la seva influència és relativa i un altre coordinador opina que no té cap rellevància.

Per a tots els coordinadors la *velocitat* és la qualitat condicional que més han de desenvolupar i posseir els jugadors de futbol. La *força* és esmentada per cinc coordinadors, dels quals tres pensen que la seva feina és

fonamental, per a un d'ells en concret a partir de la segona etapa de formació. Les qualitats coordinatives són esmentades per cinc entrevistats, i dos d'ells opinen que són fonamentals, sobretot per a un, que les assenjala per al porter, i un altre, per a la primera etapa de formació juntament amb l'agilitat, la destresa i la multilateralitat. Reilly, Williams et al. (2000) indiquen que els predictors del talent són la velocitat i l'agilitat. La *resistència* és clau, sobretot per als centrecampistes, segons dos coordinadors. Malina, Ribero, Aroso i Cumming (2007) van comprovar que els jugadors adolescents de futbol més hàbils tenien millors paràmetres de capacitat aeròbica, que els menys hàbils.

El treball de condició física s'ha de fer integrat amb la tècnica i la tàctica en opinió de tots els coordinadors, compaginant amb un entrenament analític de força, però no coincideixen en l'edat d'inici. En el club del C2 es planteja el treball físic des de benjamins, al principi més globalitzat, i al final més específic. L'entrenament el duen a terme els entrenadors segons les pautes dels preparadors físics en el club del coordinador C5, o la direcció tècnica d'educació física en el del C7. Un coordinador afirma que el treball de la velocitat de reacció s'ha de fer per mitjà d'estímul específics del joc real, perquè la utilització d'estímul inespecífics, com ara els colors, té menys eficàcia en el rendiment (C1) (Little i Williams, 2005). D'acord amb Reilly (2005), que afirma que existeix una tendència a utilitzar entrenaments quantificats per freqüència cardíaca mitjançant situacions jugades, el coordinador C4 planteja exercicis en temps reduïts, tenint en compte les pulsacions.

Dades antropomètriques

Les dades antropomètriques són decisives per a dos coordinadors, un creu que pot influir, però no de manera fonamental, i uns altres, quatre entrevistats, pensen que no tenen cap importància. A més, l'estudi realitzat a cinquanta-quatre joves jugadors per avaluar la incidència dels aspectes físics i antropomètrics conclou dient que no és possible avaluar les capacitats dels jugadors tan sols per aspectes físics i morfològics (Moya, Del Campo, Pinto, Figueiredo, & Coelho, 2007). A més, com afirmen dos coordinadors i seguint Malina, Eisenmann, Cumming, Ribeiro i Aroso (2004), els paràmetres antropomètrics perfectes depenen de la posició en la qual juguin en el camp, havent-hi jugadors de qualsevol mesura antropomètrica.

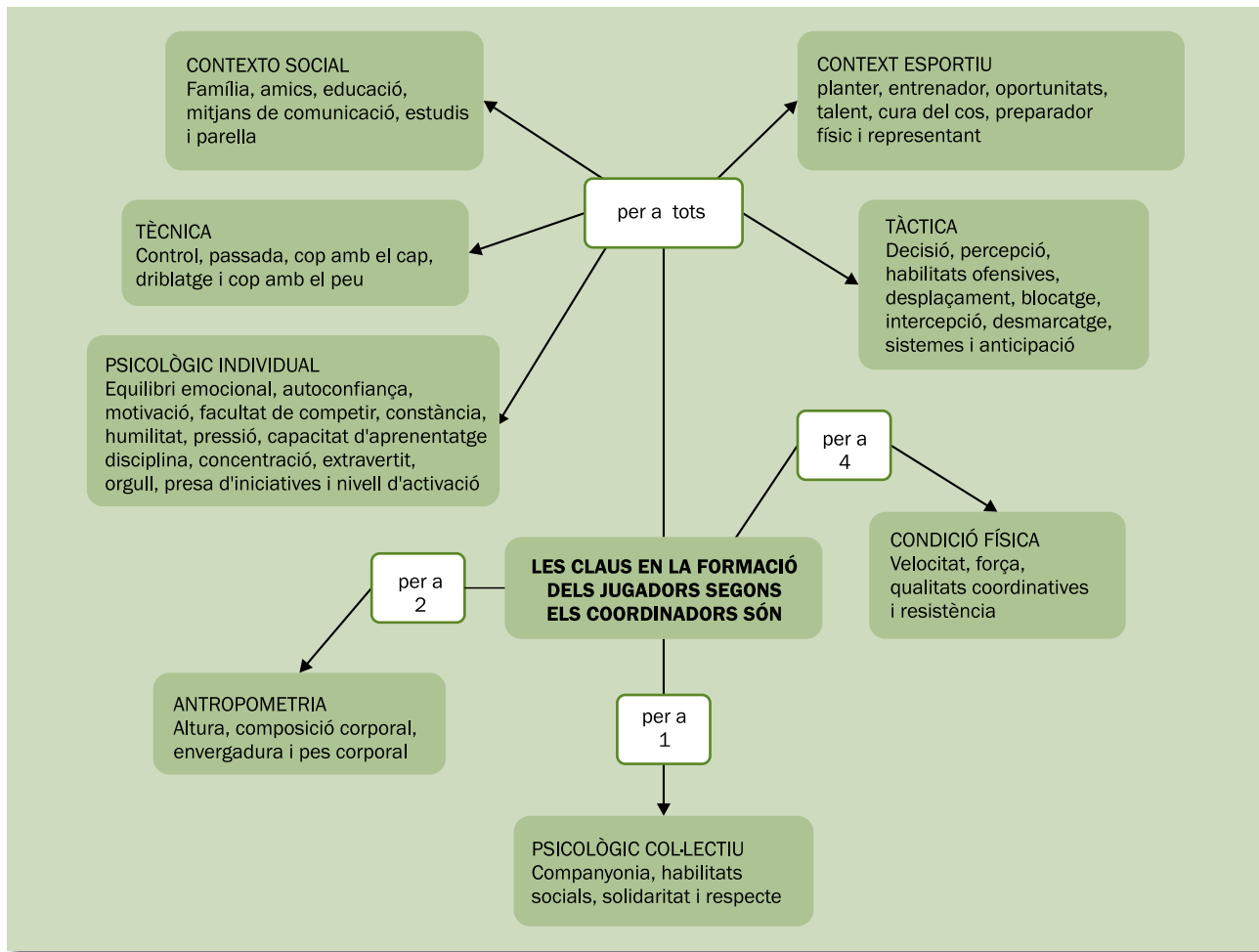


Figura 1
Clau en la formació dels jugadors segons els coordinadors

Respecte dels codis més importants, els set coordinadors assenyalen l'*alçada* com a essencial, i el *pes corporal*, indicant que el millor és estar prim, és clau per a dos d'ells, igual que l'*envergadura* i la *composició corporal*.

Quant a com tenir aquesta dimensió, un coordinador creu que no és important la seva millora, un altre opina que s'obté per la genètica, i només dos coordinadors consideren que es pot millorar, per mitjà de metges especialistes. I en el club del C4 es té en compte l'estat de la dentadura i dels peus, i desenvolupen el percentatge magre al gimnàs.

Psicològic col·lectiu

Cinc coordinadors consideren que els aspectes psicològics col·lectius no tenen importància en la for-

mació, un creu que és relativa, i l'altre que és fonamental.

La *companyonia* és esmentada per cinc coordinadors, dels quals tres consideren aquesta qualitat com a decisiva per arribar a l'elit. Després trobaríem les *habilitats socials* i la *solidaritat*, citades com a fonamentals per dos entrevistats, i el *respecte*, que tot i que és esmentat per dos coordinadors, només és decisiu per a un.

Tots els clubs treballen aquests aspectes per mitjà de l'entrenador principalment, i en tres d'ells, a més, hi intervé el psicòleg, segons els coordinadors.

Conclusions

Per acabar, en la *figura 2* s'indiquen les claus més importants en la formació dels jugadors de futbol,

segons els coordinadors de planter. Observem que els coordinadors de planter destaquen cinc dimensions com a claus: context social i esportiu, psicològic individual, tècnica i tàctica. Consideren la dimensió condició física amb una importància mitjana, i les dimensions dades antropomètriques i psicològic col·lectiu té poca rellevància.

Dins la dimensió del context social, la família sembla que és un nucli fonamental per aconseguir l'èxit esportiu. Tanmateix, l'opinió dels coordinadors és divergent pel que fa referència a la participació o no dels pares en els diferents clubs dins el procés de formació del seu fill.

En el context esportiu, els coordinadors consideren clau el planter en el qual es formen els jugadors. Dins aquest, el paper dels entrenadors és molt important, i se'n destaca la formació i preparació en les diferents dimensions.

Amb relació a les dimensions tàctica i tècnica, la majoria dels coordinadors consideren com a fonamentals les habilitats ofensives, i no indiquen amb la mateixa

importància les habilitats defensives. Entre els aspectes tàctics, es destaca la percepció i la presa de decisions i en els aspectes tècnics, el control i la passada. Els coordinadors aconsellen el treball integrat tècnic, tàctic i físic.

En la dimensió psicològica individual, veiem com l'equilibri emocional és la condició més important. Amb relació al treball en aquesta dimensió, els coordinadors recomanen la intervenció indirecta del psicòleg per mitjà dels entrenadors de cada equip.

Quant a la dimensió condició física, els coordinadors destaquen la velocitat com la qualitat més important, seguida de la força i la resistència, i també n'assenyalen les qualitats coordinatives.

Per últim, apareixen la dimensió antropomètrica, de la qual destaquen com a aspecte més influent l'alçada, però no es considera excel·lent; i la dimensió psicològica col·lectiva, de la qual valoren la companyonia, ja que fa que el col·lectiu funcioni millor, i l'individu en un ambient millor treballi més a gust i rendeixi més.

ANNEX. ENTREVISTA A COORDINADORS DE PLANTER

CONTEXT SOCIAL

- Quina és la teva experiència com a coordinador de planter?
- Quina importància té per a tu l'entorn social que envolta el jove jugador?
- Com ha de donar suport l'entorn familiar al jugador?
- Quina persona de l'entorn social és la més influent en el jugador de futbol que s'inicia?
- Quin valor tenen els estudis respecte de l'esport?
- Són compatibles els estudis i la pràctica del futbol?
- En quina mesura penses que són compatibles l'esport i les relacions de parella?
- De quina manera influeixen els mitjans de comunicació en el jove jugador (samarretes, clubs, etc.)?
- Com t'ha influït l'educació rebuda segons el teu nivell social?
- Com es poden treballar aquests aspectes?

CONTEXT ESPORTIU

- Quina importància té l'entorn esportiu en la formació?
- Què és per a tu un jugador?
- Quina importància té el planter en un club de futbol?
- Com deuen ser els entrenadors en les categories de formació?
- Què representa en l'etapa de formació el coordinador de planter?
- La figura del preparador físic, quina importància té en la formació?
- El treball del psicòleg en categories inferiors, com el valors?
- Com és el treball del metge en etapes inicials?
- La majoria dels amics dels jugadors de futbol tenen relació amb l'esport?
- Com creus que és l'arribada a l'elit dels jugadors (oportunitats, sort, etc.)?
- Com has treballat aquests aspectes?

PSICOLÒGICS INDIVIDUALS

- Quina importància tenen aquests aspectes en la formació del jugador de futbol?
- De tots els aspectes psicològics individuals, quins consideres més importants perquè un jugador arribi a fer el salt a l'elit?
- Com s'haurien de treballar aquests aspectes?

ASPECTES TÀCTICS

- La tàctica és la utilització oportuna de la tècnica per obtenir l'èxit, quina importància li dones a aquest aspecte?
- Quins aspectes tàctics són els més importants en cada categoria?
- Com els has de treballar?

CONDICIÓ FÍSICA

- Quina importància té la condició física per aconseguir l'alt rendiment?
- Quines capacitats físiques destacades més en la formació del jove jugador?
- Com s'ha d'entrenar la condició física en categories inferiors?

ASPECTES TÈCNICS

- Entenent la tècnica com l'execució correcta d'un gest o moviment, quina importància li dones en l'etapa de formació d'un jugador?
- A quins gestos tècnics li donaries més importància en les diferents categories per a la formació del jugador?
- De quina manera treballaries la tècnica?

DADES ANTROPOMÈTRIQÜES

- Quina importància tenen per a tu aquestes mesures en categories inferiors?
- Quins aspectes antropomètrics destaquen?
- Com penses que aquests paràmetres es poden millorar i treballar?

PSICOLÒGICS COL·LECTIUS

- Quina importància et mereixen les relacions socials des del punt de vista psicològic?
- Quins aspectes són els més influents en el jugador de futbol que s'inicia per aconseguir l'alt rendiment?
- Com s'ha de treballar amb els equips?

EXCEL·LÈNCIA DEL JUGADOR DE FUTBOL

- A quina/es causa/es atribueixes l'èxit en el futbol?
- Alguns dels jugadors que estan en categories inferiors no arriben a l'elit, per què creus que no arriben?
- Quines recomanacions faries a un jugador que està començant en aquest esport?

Referències

- Anguera, M. T. (1988). *Manual de prácticas de observación*. Mèxic: Trillas.
- Baker, J. & Davids, K. (2007). Introduction. *International Journal of Sports Sciences* (38), 1-3.
- Coté, J., Baker, J., & Abernethy, B. (2003). From play to practice: A developmental framework for the acquisition of expertise in team sport. A J. L. Starkes & A. Ericsson, *Expert Performance in Sports* (pàg. 89-114). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Eccles, D. W. (2006). Thinking outside of the box: The role of environmental adaptation in the acquisition of skilled and expert performance. *Journal of Sports Sciences* (24), 1103-1114. doi:10.1080/02640410500432854
- Ericsson, K. A. (2007). Deliberate practice and the modifiability of body and mind: Toward a science of the structure and acquisition of expert and elite performance. *International Journal of Sport Psychology* (38), 4-34.
- Gibson, B. (2002). Determining the role of the parents in preparing the young elite player for a professional A.F.L. Career. A W. Spinks, T. Reilly, & A. M. Murphy (Eds.), *Science and Football IV* (pàg. 253-257). London: Routledge.
- González, A. (2004). El talento en el deporte. *Revista Stadium* (33), 27-29.
- Harald, A. M. (2006). Social and sociological factors in the development of expertise. A A. Ericsson, N. Charners, P. J. Feltovich, & R. R. Hoffman (Eds.), *Expertise and Expert Performance* (pàg. 743-760). Cambridge: Cambridge University press.
- Helsen, W. F., Hodges, N. J., Van Winckel, J., & Starkes, J. L. (2000). The roles of talent, physical precocity and practice in the development of soccer expertise. *Journal of Sports Sciences* 18(9), 727-736.
- Holt, N. L. & Mitchell, T. (Abril-Setembre, 2006). Talent development in English professional soccer. *International Journal of Sport Psychology*, 37(2/3), 77-98.
- Goetz, J. P. & M. D. LeCompte (1988). *Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa*. Madrid: Morata.
- Irurtia, A., Pons, V., Busquets, A., Marina, M., Carrasco, M., & Rodríguez, L. (2009). Talla, pes, somatotip i composició corporal en gimnastes d'elit espanyoles (gimnàstica rítmica) des de la infantesa fins a l'edat adulta. *Apunts. Educació Física i Esports* (95), 64-74.
- Janelle, C. M. & Hillman, C. H. (2003). Expert performance in sport: current perspectives and critical issues. A J. L. Starkes & A. Ericsson (Eds.), *Expert Performance in Sports* (pàg. 19-47). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Klissouras, V., Geladas, N., & Koskolou, M. (2007). Nature prevails over nurture. *International Journal of Sport Psychology*, 38(1), 35-67.
- Little, T. & Williams, A. G. (2005). Specificity of acceleration, maximum speed and agility in professional soccer players. A T. Reilly, J. Cabri, & D. Araújo (Eds.), *Science and Football V* (pàg. 380-386). London: Routledge.
- Lorenzo, A. (2006). *Las etapas del proceso de formación física del joven futbolista. Detección, desarrollo y selección del talento en fútbol*. Màster Universitari de Preparació Física en Futbol, Universidad de Castilla-La Mancha.
- Malina, R. M., Eisenmann, J. C., Cumming, S. P., Ribeiro, B., & Aroso, J. (2004). Maturity-associated variation in the growth and functional capacities of elite youth football (soccer) players 13-15 years. *European Journal of Applied Physiology*, 91(5-6), 555-562. doi:10.1007/s00421-003-0995-z
- Malina, R. M., Peña, M. E., Eisenmann, J. C., Horta, J., Rodrigues, J., & Miller, R. (2000). Height, mass and skeletal maturity of elite Portuguese soccer players aged 11-16 years. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 685-693.
- Malina, R. M., Ribeiro, B., Aroso, J., & Cumming, S. P. (2007). Characteristics of youth soccer players aged 13-15 years classified by skill level. *British Journal of Sports Medicine*, 41(5), 290-295. doi:10.1136/bjism.2006.031294
- Martínez, R., Molinero, O., Jiménez, R., Salguero, A., Tuero, C., & Márquez, S. (2008). La motivació per a la pràctica en la iniciació al futbol: influència de l'edat/categoria competitiva, el temps d'entrenament i la relació amb l'entrenador. *Apunts. Educació Física i Esports* (93), 46-54.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative data analysis. A source book of new methods*. Beverly Hills: Sage.
- Mohamed, H., Vaeyens, R., Matthys, S., Multael, M., Lefevre, J., Lenoir, M., & Philippaerts, R. (2009). Anthropometric and performance measures for the development of a talent detection and identification model in youth handball. *Journal of Sports Sciences*, 27(3), 257-266. doi:10.1080/02640410802482417
- Moreno, M. P., Santos, J. A., Ramos, L. A., Sanz, D., Fuentes, J. P., & Del Villar, F. (2002). Aplicación de un sistema de codificación para el análisis de contenido de la conducta verbal del entrenador de voleibol. *Revista Motricidad* (9), 119-140.
- Moya, J. M., Del Campo-Vecino, J., Pinto, D., Figueiredo, A., & Coelho, M. J. (2007). Role of morphological and physical factors in the evaluation of the abilities of young footballers. *Journal of Sports Science and Medicine*, 6(Supl. 10), 62-65.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Newbury Park, CA: Sage.
- Ramos, S. & Taborda, J. (2001). Orientacions per a la planificació de l'entrenament amb nens. *Apunts. Educació Física i Esports* (65), 45-52.
- Reilly, T. (2005). An ergonomics model of the soccer training process. *Journal of Sports Sciences*, 23(6), 561-572. doi:10.1080/02640410400021245
- Reilly, T., Bangsbo, J., & Franks, A. (2000). Antropometric and physiological predispositions for elite soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 669-683.
- Reilly, T., Williams, A. M., Nevil, A., & Franks, A. (2000). A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 695-702.
- Sáenz-López, P., Ibáñez, S. J., Giménez, F. J., Sierra, A., & Sánchez, M. (2005). Multifactor characteristics in the process of development of the male expert basketball player in Spain. *International Journal of Sport Psychology*, 36(2), 151-171.
- Sánchez, M. (2002). *El proceso de llegar a ser experto en baloncesto: un enfoque psicossocial* (Tesi doctoral inèdita). Universidad de Castilla la Mancha, Toledo.
- Vaeyens, R. (2007). *Talent identification and selection in youth soccer: Contribution from the perceptual-cognitive domain in a multidisciplinary model* (Tesi doctoral). University of Gent, Bèlgica.
- Vanfraechem-Raway, R. (2005). Psychological relationship between trainers and young players: Leadership aspects. A T. Reilly, J. Cabri, & D. Araújo. *Science and Football V* (pàg. 590-597). London: Routledge.
- Williams, A. M. (2000). Perceptual skill in soccer: Implications for talent identification and development. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 737-750.
- Williams, A. M. & Hodges N. J. (2005). Practice, instruction and skill acquisition in soccer: Challenging tradition. *Journal of Sports Sciences*, 23(6), 637-650. doi:10.1080/02640410400021328
- Williams, A. & Reilly, T. (2000). Talent identification and development in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 657-667.